

Där ängeln fällde en tår

margareta juhlin

Efter en legend nertecknad i versform av Johan Levart 1897

Citaten med kursiv stil är hämtade ur denna dikt

blå huset

ett varmt tack

till alla Er, som på olika sätt bidragit till att boken blivit verklighet!

Blå Huset och Daniel Sjöfors som vågat tro på min idé.

Georg Welin som stöttat och uppmuntrat mig från första stund.
Allan Book som varit min flitige fotograf. Onsjö härads hembygds-
förening, Stiftelsen Gamlegård i Billinge samt Röstånga Turist och
hembygdsförening som bidragit ekonomiskt.

Ett alldeles speciellt tack till Johan Levart! Tack för att Du en gång
nedtecknade Din dikt »*Odensjöns saga*«, så att

*»Tiden ej sveper i glömskans nät de bragdrika sagor
– sägner som täljas vid sprakande spis uti stjernklara kvällar«.*

margareta juhlin

Där ängeln fällde en tår

ISBN 91-630-8738-3

© Text & bild Margareta Juhlin

Första upplagan november 1999

Grafisk form: Daniel Sjöfors

Fotograf: Allan Book

Tryckt hos Kristianstads Boktryckeri AB, Kristianstad 1999

Blå Huset

Skumparpsvägen 4a, 230 44 Bunkeflostrand.

Tel. 040-46 76 95. www.blahuset.se

Förord

Vid Söderåsens yttersta utlöpare åt sydöst ligger den fagra turistorten Röstånga. Där har man alltid nära till en stunds avkoppling i naturens famn. Det är bara att följa någon av lederna västerut till den vackra Nackarpsdalen. Ängsmarken i den långsträckt dalbotten omges här av bokskogsklädda höjdstråk, som vittnar om en storlagen sprickbildning i själva bergsmassivet vid vulkaniska rörelser för omkring 200 miljoner år sedan. I strövområdets bortre ända fullkomnas den pastorala idyllen av en inhägnad med betande kor. Men sen blir det annorlunda, för här borta svänger vägen tvärt åt vänster, och man befinner sig plötsligt vid mynningen till en betydligt mörkare och trolskare dal, där rasmassorna från de omgivande bergssidorna når ända in under ens fot, när man beträder stigen längs det risslande bäckdraget. Efter ett par hundra meter breddas så det hela till ett storartat naturrum med ovanljus, där de lövade rasbranterna omsluter en nästan cirkelrund vattenspegel – Odensjön. Sjöns längd är endast 160 meter, dess bredd 130 meter. Djupet har vid lodning visat sig vara knappt 20 meter.

Man kan icke förvånas över att naturfenomen som detta genom alla tider satt folkfantasin i rörelse och gett upphov till sägner. Mest känd torde vara den om sjökonungen Grim, som förde ett vilt och oregerligt leverne i sitt fäste uppe på åskränet. Sin förföljelse av bröderna vid Herrevadskloster fick han dock sona genom att berget rämnade, borgen sjönk i djupet och Grim med följe dräptes av blixten. Det var den plats där sen ängeln i sin medkänsla med de drabbade gudsmännen fällde en tår och därmed fullbordade uppkomsten av Odensjön.

Vid 1800-talets slut presenterade skriftställaren Johan Levart denna sägen i bunden form. Och nu, ett sekel senare, har Margareta Juhlin i ord och utsökta bilder gett en ny, helt originell gestalt åt samma drama, som i grunden handlar om den ständigt pågående kampen på vår jord mellan det onda och det goda.

Georg Welin

ordförande i Onsjö härads hembygdsförening

Där ängeln fällde en tår

Odensjömorgon. Det är inte bara Johan Levart som lockats att i diktens form beskriva den trolska sjön Odensjön. År 1936 skrev Gabriel Jönsson sin dikt »Odensjömorgon«, som i sin tur givit inspiration till denna målning.

Gabriel Jönssons dikt finner Du som avslutning på boken.

— **J**ag älskade att stå på bryggan och meta abborrar tillsammans med pappa!

När jag var liten flicka, fick jag ofta följa med min pappa ner till Odensjön för att meta. Men bara på söndagarna! Pappa ägde en stor, gammeldags lanthandel och söndagen var hans enda lediga dag.

Mamma klädde mig i vit, hemmasydd klänning med korsstygnbroderier på fickor och krage. Måste ju vara fin när pappa tog mig med på promenad!

Sen vandrar vi tillsammans genom Nackarpsdalen ner mot sjön till. Min ena hand vilar tryggt i pappas och den andra håller hårt om metspöt. Pappa och jag på söndagspromenad – båda lika högtidliga och förväntansfulla.

Odensjön lockar! Men det händer, att jag inte kan motstå frestelsen att ta mig en extra liten svängom upp i de lummiga bokskogsbäckar, som höjer sig på båda sidor om dalen. Måste känna hur härligt det är att med dansande, nyputsade skor få sparka i boklövens prasslande, tjocka fjolårsmatta.

Sedan stanna upp för att vända blicken uppåt mot det skira boklövstakets ständiga växling mellan skugga, genomskinligt grönt och himmelsblått ljus.

Alldeles yr efter min utflykt återvänder jag till pappa, som på avstånd följt min ystra dans i »bokskogsparadiset«. Sedan vandrar vi vidare mot vårt mål.

Väl ute på bryggan upptäcker vi genast de vackert grönrandiga abborrarna, som med sina lysande, röda fenor pilar omkring i det kristallklara vattnet, ständigt på jakt efter något gott. Pappa hjälper mig att snabbt få mask på kroken. Sen är det bara tystnad och spänd väntan som gäller!

– Skall vi få napp idag?

Plötsligt hörs ett rejält plask inte långt borta. Av pappas häpna blick förstår jag, att en stor gädda just fångat sitt middagsmål.

– Tänk att få en gädda på kroken! Det hade varit något att komma hem med till mamma!

Jag och pappa med metspö på bryggan vid Odensjön. Fotografi från år 1951.

Som de flesta barn tröttnar jag efter en stund, tittar mig omkring och kan inte låta bli att fråga:

– Hur har det kunnat bli en sagosjö mitt inne i skogen, pappa?

Jag ser att pappa lyser upp och förstår, att han inte alls har något emot att ta en paus. Vi sätter oss på bryggan i solskenet, och så börjar pappa berätta legenden om hur den mystiska och sägenomspunna sjön Odensjön har uppstått:

Morgonrodnadens gudinna som drages i sin vagn över himlavalvet av de sju stjärnorna Plejaderna. Morgonrodnadens gudinna – »Den rosenfingrade« enligt Homeros i Grekisk mytologi.

— I den mörka natten vandrar de båda väktarna långsamt långs med den knaggliga, välkända stig, som slingrar sig ända nerifrån den grönskande dalen upp emot vikingaborgen högt där uppe på klippan. Vandrar så stilla men med tunga steg under natt-himlens stjärnbestrodda tak. Olof drar björnhudsmanteln tätare över skuldran och känner svärdets tyngd vid sidan. Lyssnar efter

främmande ljud men uppfattar endast de stojande och glada rop som tränger ut uppifrån borgen.

»Tänk ändå, om vi i stället för att gå vakt hade fått vara med där inne!« muttrar Olof till sin vän, som instämmer med en djup suck.

Törsten bränner i strupen, när Olof i tankarna ser de andra vikingakämparna sitta bänkade inuti borgen och njuta av skummande öl och vin och med höjda bågare skratta och skämta tillsammans.

De båda männen lyfter längtansfulla blickar upp emot himlavalvet, men ser endast nattens stjärnor tindra. Orion blinkar visserligen vänligt, men ännu återstår timmar, innan han skall låta sin älskade, Morgonrodnadens gudinna, köra sitt stjärnspann över himlen, som ett solens förebud, och de båda väktarna skall bli avlösta av det rosenskimrande morgonljuset.

Det är fest i sjökungen Grims borg.

De timrade furuväggarna lysas upp av sköldar som blänker som solar i skenet från tända bloss. Vinet skummar i guld- och pärlbeprydda bågare, *»hvilken den blomstrande mö, en lilja bland knotiga ekar bräddat med glödande vin från Silkelös härliga stränder.«*

Hövdingen själv sitter på sin snidade trätron i vikingasalens mitt. Sjøkungen Grim – den en gång så fruktade nordmannakämpen – är märkt av strid och kamp och böljors skum. Hans huvud höjer sig fortfarande över de andra människors men är *»silfrat av sextio vintrars snö«*.

En gång var Grim och hans vikingakämpar fruktade vida omkring. Fortfarande då vårens gud får isarna att smälta och vattnet ligger öppet och väntar, drömmer Sjøkungen och hans män om att åter bege sig ut på färder i österled i gungande drakskepp med svällande segel.